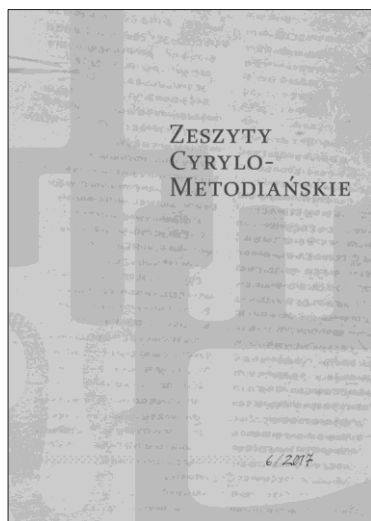

ЛЮБЛИНСКОТО СПИСАНИЕ „ZESZYTY CYRYLO-METODIAŃSKIE“

В края на 2017 г. излезе шестият брой на списание „Zeszyty Cyrylo-Methodiańskie“. Изданието на Института по славянска филология и на издателството на Люблинския университет „Мария Кюри-Склодовска“ е опит за отговор на различните предизвикателства пред модерната славистика и българистика не само в Полша.

При създаването на новото филологическо списание в Люблин през 2012 г. бяха отчетени няколко важни и взаимно застъпващи се тенденции:

– изместването на тежестта в на-

учната продукция в Полша от студии в сборници и колективни монографии към научна периодика;

– нуждата от люблинско славистично списание, надхвърлящо доминиращите източнославянски изследователски акценти при едновременно отчитане на липсата на полска академична поредица с обособен българистичен фокус, както и на необходимостта от нов подход към южнославянската проблематика, обогатен с много по-широк балкански контекст.

Предисторията

От 2005 г. Славистичният институт в Люблинския университет „Мария Кюри-Склодовска“ без прекъсване организира ежегодни международни конференции под наслов „Кирил и Методий в езика и културата на славяните“, провеждани първоначално в Бяла Подласка, а в последните години в Люблин. На форума се срещат учени от Беларус, България, Гърция, Полша, Словения, Сърбия, Украйна. До 2011 г. изнесените доклади се публикуват в научни сборници, финансирани и издавани от Подласката фондация за подкрепа на талантите. Горният факт не е случаен, тъй като в гр. Бяла Подласка съществува православен храм, посветен на славянските първоучители, а до 2013 г. там действ-

ваше и филиал на Люблинския университет – Бакалавърски колеж, в който една от водещите специалности бе славистика с българистичен профил.

Новите реалности доведоха до реструктуриране на академичните дейности на Люблинския славистичен институт, при което бе взето решение за създаването на ново, модерно и качествено списание, което да отговаря на изискванията на полското Министерство на висшето образование и науката, свързани с последните наукометрични критерии, както и на нуждите на люблинските слависти и балканисти.

В името на новите предизвикателства и преди всичко като знак за продължаваща традиция редакцията постави Кирил и Методий в заглавието на списанието. Реверансът към ежегодните конференции и публикуваните няколко сборника в същото време подчертава и мястото на Люблин като врата на Полша към източнославянските контакти, както и към широко разбираното византийско културно наследство.

Заглавието на списанието

Решително трябва да се подчертае, че асоциирането със светите братя в заглавието по никакъв начин не насочва към кирилometодиевистичен или палеославистичен профил на списанието. Напротив, Кирил и Методий тук функционират едновременно като патрони на дългогодишните научни форуми и издания на люблинските слависти, но и в съгласие с полската им символика на славянски просветители и съпокровители на Европа, което насочва към много по-широк спектър на академичното издание: общославистичен, свързан с традицията на кирилското писмо, но и на византийския и православния културен ареал.

Наред с изказаните тук съображения, заглавието „Zeszyty Cyrylo-Methodiańskie“ продължава да съдържа добронамерена провокативност. От една страна, то регистрира предпочитание към по-новата форма на термина *кирило-методиевски* в полския език: *cyrylo-metodiański* вместо *cyrylo-metodejski* или още по-рядката *cyrylo-metodyjski*. От друга страна, редакторите предпочитат да превеждат титулния термин на български език с две главни букви –

Кирило-Методиевски, като тук идеята е подчертаване на личностната равнопоставеност между братята.

На следващо място се оказва проблематичен и полският термин *zeszyt*, който в буквален превод отговаря на българската *тетрадка*. В научната периодика обаче полският *zespół* означава брой, свитък, том, книжка, номер на академично издание. Ето защо заглавието „Zeszyty Cyrylo-Methodiańskie“ е еднакво обосновано да бъде преведено като „Кирило-Методиевски свитъци“ (в значение на поредни издания), въпреки че волята на редакцията е българското наименование да се предава като „Кирило-Методиевски записки“, като последното понятие обхваща както идеята за пореден брой, така и концепцията за тетрадка в смисъл на незавършен писмен текст.

Профилът на „Кирило-Методиевски записки“

Списанието на Института по славянска филология на Люблинския университет е годишник, издаван на принципа на анонимното рецензиране (*peer-reviewing*). Още след първия си брой то попадна в списъка с одобрената научна периодика от Министерството на висшето образование и науката на Полската република. Целта му е да публикува качествени научни текстове в областта на славистиката, балканистиката, както и по-тясно фокусирани българистични изследвания. По традиция броевете започват с цикъл материали, посветени на патроните на изданието и палеославистиката, а след рецензираните статии се публикуват научни съобщения, рецензии и отзиви.

Въпреки известни начални колебания относно паралелното издаване в книжен и електронен формат, редакцията възприе онлайн публикуването (според политиката за свободен безплатен достъп) в съгласие с придържането към най-новите тенденции в развитието на научната периодика. Така, от една страна, се спестяват значителни средства, които могат да обслужат други потребности на изданието (както и да бъдат аргумент

за създаване на качествен научен продукт с минимални разходи от страна на факултета), а, от друга, по никакъв начин не се накърнява достъпността до списанието. Практическо предимство на онлайн продукцията е и липсата на стриктни ограничения спрямо обема на материалите – чест препъникамък на актуалния академичен живот. Текстовете се публикуват на сайта на Университетското издателство (journals.umcs.pl/zcm) в отделни документи в pdf формат, а целите броеве могат да бъдат свалени от профила на списанието на страницата на Хуманитарния факултет на Университета (umcs.pl/pl/zcm.htm).

Стремежът на редакцията е да популяризира дейността на люблинските слависти и техните сътрудници в Полша и в международни академични центрове. Публикува се на всички славянски и на английски език, като в първите шест книжки преобладават текстове на полски и български език, макар редовно да се публикуват материали на английски, беларуски, руски, словенски, сръбски, украински и хърватски език. Важно е да се подчертае, че списанието поощрява научната продукция на млади изследователи без ограничения в афилиацията. Благодарение на това за шестте години от своето съществуване „Кирило-Методиевските записки“ съдържа над 15 публикации на докторанти и студенти от страната и чужбина.

Настоящият редакционен екип е ръководен от проф. хаб. д-р Петър Сотиров и включва още д-р Камен Риков (отговорен редактор), д-р Пьотър Злотковски, д-р Димка Савова и д-р Иво Братанов. Поради естеството на академичните контакти на редакцията е съвсем разбираемо, че практически половината от публикуваните текстове са с българистична тематика, представена главно на български и полски език.

Годишните броеве на списанието нямат строг тематичен център, но последните две книжки съдържат обособени раздели с конкретен изследователски фокус. Така например в бр. 5 от 2016 г. бе съставен сегмент „Полесие – Родопи“, включващ резултати от не-

колкогодишните съпоставителни изследвания върху двата региона като специфични славянски „острови“, пазещи архаични черти в езиково и културно отношение. Последната книжка на списанието съдържа раздел „При изворите“, издаващ намерение за напред там да се обнародват оригинални стари документи, преводи на значими художествени творби и авторефлексии върху собственото литературно творчество.

Въпреки осезаемата доминация на лингвистичните изследвания, списанието редовно обхваща текстове с литературоведска, транслатологична и културологична насоченост. Предимство получават статиите със сравнителен и интердисциплинен характер, особено при разглеждане на филологическите въпроси в тясна връзка с историята, религиознанието, висшето образование, фолклора, драматургията и киното.

За поддържането на тематичната, езиковата и методологическата пъстрота на „Кирило-Методиевски записки“ редакцията е благодарна не само на публикуващите в него, но и на широкия международен екип от анонимни рецензенти. Тяхното безвъзмездно партньорство е сред най-значимите гаранции за стойността на изданието, като стремежът е всеки постъпил текст да бъде оценен от специалист от Полша и от чужбина. Невъзможността за стопроцентово приложение на такова правило подсказва практическите нужди при списване на модерно университетско списание с ограничен финансов ресурс. Нужно само по себе си се оказва и преодоляването на подобни трудности, доколкото те поддържат активността и амбициите на редакцията за непрекъснато развитие и повишен престиж на нейната продукция.

Последният брой на „Кирило-Методиевски записки“ от декември 2017 г. съдържа 14 анонимно рецензирани статии, три материала в раздела „При изворите“ и 7 рецензии и отзиви (включително и на бр. 1–2/2017 на сп. „Език и литература“). Традиционният фокус към зората на славянската култура е гарантиран от студии на Мая Иванова от БАН („Българска кири-

ло-методиевска терминология“; чиито резултати са отчетени и при обсъденото по-горе тук заглавие на списанието), Мариола Валчак-Миколайчакова от Познанския университет („Какво се е писало за писането?“ върху материали от български средновековни приписки и маргиналии – на полски език), Марияна Цибранска-Костова от БАН („За Матей Граматик и говоримия български език през XVI век“).

Съвременни ракурси към славянските езици предлагат Димка Савова („Глаголи с елемента *cu / sobie* в българския и в полския език“), Роберт Бонковски от Шльонския университет в Катовице („Суфиксални аугментативни деривати в разговорната сръбска лексика“ – на полски), докторантките Ганна Кучеревич („Семантико-функционална характеристика на украинската математическа терминология в съпоставка с полската“ – на украински) и Дорота Глушак от Люблин („Да поговорим за пари (неруски названия на паричните единици в *Курантите* от XVII век“ – на руски). Ономастичен акцент задава Пьотър Злотковски („Селищни названия в старата Нурска околия в Мазовше“), а Едита Манастерска-Вьонцек от Люблин анализира на руски език един съвременен полски превод на „Веселата азбука“ на С. Маршак като несполучлив опит с негативен ефект върху възприемането на конкретния текст, но и върху естетическите възприятия на децата.

Въпроси на съвременната драматургия (монодрамите на Евгений Гришковец) поставя докторантът Емил Хрул (на руски), а с фолклористичен ракурс е статията на Светла Дживтерева от Великотърновския университет „Концептът *красиво* в контекста на българската фолклорна обредност (песенните мотиви *Кое е най-хубаво?* и *Кой направи тази хубост?*)“). Два материала се концентрират върху приноса на български дейци за националната култура („Езиковите тревоги на Константин Мутафов – един български интелектуалец от началото на XX век“ на Велислава Донева и Даниела Камаринчева от Ру-

сенския университет „Ангел Кънчев“ и „Българистичната дейност на д-р Цанко Цанев в Люблинския университет“ на Камен Рикев). Преподаването на славянски езици в чужбина е разгледано и от Тина Югович от Люблинския университет (на словенски език) с текст за езиковите и социокултурните компетенции на студентите словенисти в Полша.

Шестият брой на списанието съдържа също изворови материали и техните коментари – П. Злотковски публикува полско завещание на латински език от 1641 г., Антоанета Попова излага нагласите си спрямо епохалната драма „Сватба“ от Ст. Виспянски с фрагменти от произведението на български език и заявка за цялостен превод на творбата, а поетът и литературовед Калин Михайлов споделя преките и косвени вдъхновения от Ян Твардовски върху собствените му стихове („Творчеството на Ян Твардовски като модел за християнска лирика“).

Рецензиите в броя са посветени на двата тома под наслов „Мултикултурализъм и многоезичие“, съдържащи докладите от Тринадесетите славистични четения в Софийския университет, както и на двутомния сборник „Мултикултурният човек“ в чест на проф. д.и.н. Камен Гаренов (о. Петър Гарена) с интердисциплинни студии. Студентката полонистка от Софийския университет Диана Каварджикова обръща специално внимание на броя на „Език и литература“, посветен на полонистиката в България и българистиката в Полша. Камен Рикев изтъква приносните моменти в „Полско-българския медицински речник“ на Дилияна Денчева и в преиздадената поема „Анхели“ от Ю. Словацки, съдържаща още творбата „Бащата на чумавите“, оригиналния предговор на Боян Пенев към превода на Дора Габе и обширната студия „Изток – Изток“ на Калина Бахнева. Едита Манастерска-Вьонцек оценява високо новоиздадената книга на люблинския проф. Роман Левицки върху езиковедските перспективи на транслатологичните изследвания („Zagadnienia lingwistyki przekładu“, 2017).

Нескритите амбиции на редакционния екип са „Кирило-Методиевски записки“ не просто да съхрани, но и да продължи да разширява своя тематичен, методологически и езиков обхват. В същото време изданието не се отказва да поддържа специален българистичен фокус. Отбелязване заслужава фактът, че редакцията на списанието бе съорганизатор на пол-

ско-българския научен форум „Християнското светоусещане в полската и в българската поезия“ заедно със Софийския университет и Полския институт в София, който се проведе през април 2017 г.

КАМЕН РИКЕВ

Университет

„Мария Кюри-Склодовска“

✉ *rikev@umcs.pl*